

творчо й наполегливо працюють висококваліфіковані, компетентні й творчо розвинені викладачі вищих педагогічних навчальних закладів, учителі та методисти. Всі, хто, творчо актуалізуючи досвід попередніх поколінь, сміливо реформує та оптимізує сучасні процеси мистецької і професійної освіти, спрямовуючи їх на особистісно-творчий розвиток та самореалізацію кожного майбутнього або практикуючого вчителя образотворчого мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є.А. Художні техніки у школі : навч.-метод. посіб. для студ. художньо-графічних фак. виш навч. закл. / Є.А. Антонович, В.І. Проців, С.П. Свид. – К.: ІЗМН, 1997. – 310 с.
2. Бабенко Л.В. Комп'ютерна графіка. навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Л.В. Бабенко, Т.В. Фурсикова. – Кіровоград: РВВ КДУ імені Володимира Винниченка, 2010. – 250 с.
3. Глинская И.П. Изобразительное искусство : методика обучения в 4-5 кл / Ирина Павловна Глинская. – К.: Рад. школа, 1981. – 126 с.
4. Кайдановська О.О. Методичні рекомендації до курсу "Основи композиції" : творчі практичні завдання. / Олена Олександрівна Кайдановська. – Полтава : ПДПУ, 2002. – 56с.
5. Ковальов О.Є. Декоративно-прикладне мистецтво у школі. 1-7 клас : [навч. посіб. для студ. виш. навч. закл.] / Олександр Єгорович Ковальов. – Суми : ВТД Університетська книга, 2006. – 144 с.
6. Ковальчук Т.П., Резниченко Н.И. Виды художественной работы с бумагой : наглядно-методическая разработка / Т.П. Ковальчук, Н.И. Резниченко. – Одесса : Астропринт, 1998. – 76 с.
7. Коновець С.В. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва : монографія / С.В. Коновець. – Рівне : Волинські обереги, 2009.– 384 с.
8. Мужикова І.М. Методика викладання образотворчого мистецтва : метод. рек. / Ірина Мирославівна Мужикова. – Полтава : ПДПУ, 2004. – 42 с.
9. Покровщук Л.М. Комп'ютерні технології у творчому розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва : метод. посіб. / Людмила Михайлівна Покровщук. – Херсон : Айлант, 2005, – 92 с.

УДК 37.337.35

Корницька Л. А.,
кандидат педагогічних наук,
доцент Хмельницького національного університету,
М. Хмельницький

ЕТНОДИЗАЙН У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. В статті розглядається дизайн як культурний феномен цивілізованого суспільства, який, використовуючи вікові традиції народу, може бути міждисциплінарним засобом в системі сучасного професійного освіти

Resume. The article deals with the design as a cultural phenomenon of civilized society that using the age-old traditions of the people, may be interdisciplinary in systems to modern vocational education

Проблема впровадження дизайнерської культури у всі сфери суспільного життя на сьогодні є дуже актуальною. Мистецтво предметного середовища пов'язує в єдине ціле духовну і матеріальну культуру, здійснює масову культурно-естетичну комунікацію, передаючи через предмети вжитку і зовнішнє середовище, певний тип художньо-естетичних уподобань, в яких відображається дух свого часу.

Професійне призначення дизайну – створення функціонального та естетичного комфорту в оточуючому людину середовищі, формування нових ідей і концепцій. Тож дизайн можна визначити як масову комунікацію всередині суспільства, що об'єднує людей стилістикою, способом життя, індустриально-естетичними предметами вжитку [5, с.146]. Водночас, дизайн – це репрезентативний вид мистецтва, що виконує роль історичної трансляції.

Сьогодні дизайн сприймається як щось незаперечне, єдине ціле, завершене. При цьому його подвійна природа – поєднання "конструктивного" і "художнього", немов забувається. "Конструювання" – це логіка, математика, а "художнє" – це зовсім інше, протилежне, це – образ, почуття, емоції. Там, де закінчуються образи, починається математика й логіка. У художника – світ образів, у конструктора – поняття. Конструктор створює "тіло", а художник – "дух". Бездуховність виконавця веде до бездуховності результату [1].

Слід зауважити, що прообраз сучасного дизайну вийшов з архаїчних форм народного мистецтва та народної творчості. Народна творчість як і сучасний дизайн схильні до символізації. Людина на зорі свого творчого становлення несвідомо перетворювала у символи форми оточуючого її середовища. Вона використовувала їх як у світі вжиткових речей, так і в образотворчому мистецтві. Символічне мистецтво народжене на зорі людської цивілізації не перестає

розвиватися й сьогодні, вже у різних видах сучасних мистецтв, зокрема й у дизайні.

Народні традиції вибудовані еволюцією, історією, культурою, способом життя людей багатьох поколінь. Традиційні вжиткові речі оптимальні й досконалі, функціональні і красиві, оскільки вони завершили свій розвиток і лише повторюються, відтворюються за ремісничими канонами [1]. Функціональність та естетика ще з часів Античного світу у виробках вжитку завжди йшли поруч, не існуючи один без одного. Це визначає принципи й сучасного дизайну. Лише естетична довершеність через доцільність дає право об'єкт матеріального середовища назвати твором мистецтва.

У сучасному дизайні існує стійкий інтерес до тих видів народної творчості, які націлені на створення досконалих речей, що поєднують у собі сукупність естетичних, практичних, функціональних, ергономічних і технологічних властивостей. Вони вже закладені у художніх традиціях народного вжиткового мистецтва і часто служать базисом для сучасного дизайн-проекування [2].

Використання традицій народного мистецтва в сучасному дизайні отримало назву "етнодизайн". Етнодизайн може бути тим видом діяльності, завдяки якому українські товари і послуги стануть об'єктами вітчизняного і зарубіжного менеджменту та маркетингу. Для цього слід враховувати у сучасних творах архітектонічних мистецтв специфіку української пластики як універсального засобу художньої виразності [4, с. 31].

Привабливість етнічного дизайну – в його максимальній демократичності, гнучкості та відкритості. Цей напрям принципово не визнає чітко окреслених стилістичних рамок, а ставить на чільне місце екзотику, яскравість і незвичайність, часом навіть на межі епатажу. У сучасному урбанізованому житті етностиль, приводить до органічної єдності людини, предметного середовища, природи, традицій тощо.

Дизайн (художнє конструювання) – продукт нового етапу розвитку цивілізації, причина і наслідок індустрії і комерції разом узятих [3].

Сучасний конструктивізм і традиції народного мистецтва, на перший погляд, здаються спробою поєднати непоєднане. Етнодизайн завжди балансує на грані між двома стилями, відокремленими один від одного часом, простором і культурними відмінностями. Часто етнічна складова дійсно дизайнерських творів зводиться лише до декількох елементів, підібраних настільки ретельно, що цивілізація і "варварство", майбутнє і минуле зливаються в єдине естетичне ціле. А от щоб синтез високих технологій та "етніки" не перетворився на стилістичний дисонанс, дизайнер повинен мати бездоганний смак і відчуття гармонії [2].

Естетичний смак – це не просто бачення особливостей тих чи інших речей, але й уміння їх відчувати й застосовувати. По суті, це мистецтво персональної зміни моди, коли людина перебуває у загальному перебігу процесів, але при цьому зберігає свої особистісно-естетичні ідеали, незалежно від етнічних чи соціальних особливостей [3].

Поняття "смаку" у дизайні посідає особливе місце. Це естетична норма, що допомагає створювати візуальний (матеріальний) світ людини. Смак як категорія сприйняття формувалася у людства з давніх часів завдяки тісному контакту з навколишнім світом. У період розквіту Античної цивілізації (як і в сучасному дизайні) уявлення краси у вжиткових виробках полягало у їх доцільності. Прикладом доцільності у народному мистецтві виступала природа. Дизайн, з часів свого становлення (кін. XIX ст.) також черпає ідеї зі світу природи, яка вражає своєю досконалістю форм, конструкцій, кольорів тощо.

З точки зору естетичної теорії, мистецтво й, зокрема, мистецтво створення світу матеріальних речей, завжди сприймалося людством як щось високе, естетично прекрасне, як цінність високого ґатунку. Естетичне як найвищий прояв людського генію в мистецтві масової культури перестало відігравати роль фундаменту. Масова культура – це віддзеркалення дійсності, що має місце у суспільножиттєво-незавжди так "мистецтво" естетично прекрасне, частіше навіть відверто бруталне. Сучасне мистецтво є феноменом декалізованим, феноменом цивілізації, а не культури як сукупності регіональних цінностей [4, с. 13]. Воно не несе просвітницької, виховної функції, високої культури у суспільну свідомість, не пропонує високих ідеалів для розвитку людського духу. Щоб розібратися у безмежжі візуальної інформації, яка в сучасному світі "накриває" людину будь-де і будь-коли, необхідно володіти стійкими естетичними орієнтирами.

Раціоналізм, що майже два століття переважав у культурі західноєвропейського способу мислення, дав свої наслідки у вигляді як загально економічної кризи, так і кризи духовної. Тож без збереження, плекання і розвитку культурно-духовних цінностей хворобливий стан сучасного суспільства не зможе змінитися. Сформувати їх можна лише долучившись до багатства символічних та інструментальних аспектів дизайну.

Дизайн є показником цивілізованості, джерелом і акумулятором важливих новацій; ця яскрава і творчо активна сила здатна охопити практично всі сфери життєдіяльності суспільного буття. Ігнорування цього незаперечного факту приводить до економічних провалів і пролонгації безкультур'я [5].

Дизайн – один з інструментів формування суспільства з "певними характеристиками". Естетика українського суспільства вочевидь залежатиме від скорішого впровадження нової "ідеології", яка, посилюючись на культурний, моральний, художній, естетичний досвід минулих поколінь у поєднанні з новітніми технологічними процесами, буде будуватися навколо його інтересів і потреб. Світовий досвід свідчить, що необхідною передумовою інтелектуального прогресу нації є її національна ідентифікація, яка неможлива без урахування і використання історико-культурної спадщини.

Непересічність і космічний універсалізм етнонаціонального ставлення до світу – це "точки опори" для відродження українського мистецтва і пов'язаного з ним виробництва. Воно дасть можливість нашому суспільству, а також його продуктам, бути впізнаними міжнародним товариством. Тому основним завданням національного дизайну мусить бути пошук у культурі

власного народу чогось “особливого”, корінного, забутого, ще повністю не реалізованого, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності усього вітчизняного [4, с. 32].

Допомогти у цьому спроможне лише мистецтво, зокрема дизайн (скоріше етнодизайн) в системі професійної освіти. Новітні наукові дослідження дають підстави стверджувати, що викладання пропедевтики дизайну різко підвищує творчий потенціал особистості, яка навчається, розвиваючи не тільки абстрактне, асоціативне, комбінаторне, логічне мислення, але й підвищує загальний коефіцієнт успішності у будь-якій діяльності [5, с. 3].

Наповнені різноплановою естетикою освітні процеси (естетикою спілкування, естетикою відношень, виробничою естетикою, естетикою оточуючого середовища, естетикою зовнішнього самовираження тощо), базисом яких виступатимуть культурно-духовні цінності, життя сучасного суспільства ставало б більш гармонійним, досконалішим, наповненим сенсом. Воно б продукувало красу – як матеріальну, так і духовну.

Слід зазначити, що в сучасній професійній освіті відбувається активне інтегрування новітніх напрямів у мистецтві і дизайні в комплексну структуру навчання, освоєння нових технологій в процесі здобуття професії, тим самим підкреслюючи їх необхідність (як мистецтва і як науки). Таким чином, дизайн в освітньому процесі виконує одразу декілька функцій: образотворчу, гедоністичну, комунікативну, виховну, пізнавальну, естетичну. Він синтезує саме ті знання, які є невід’ємною складовою загальної культури людини.

Дизайн (скоріше, етнодизайн) як складова сучасного мистецтва може наповнити прогалини естетичної спустошеності, в силу свого звернення до народних, вивіренних часом і мудрістю народного генію, традицій. Використання культурного досвіду власного народу може служити основою для освітньої діяльності в сучасних умовах глобалізованого суспільства. Дизайн (етнодизайн) у системі освіти, на нашу думку, виступає засобом естетичного розвитку кожної особистості й, водночас, громадянського і патріотичного виховання. Отже, можна сміливо припустити, що широке використання потужного потенціалу дизайну в освіті стане запорукою розв’язання багатьох назрілих проблем нашого суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гарин Н.П. Електронний ресурс. Режим доступу : http://ethnobs.ru/other/263/_aview_b18657
2. Этнодизайн – искусство сложное, но интересное. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.comfort-house.ru/articles/2006/11/15/entodesign>.
3. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.comfort-house.ru/articles/2006/11/15/entodesign.html>

4. Криволапов М. Дизайн і технології в системі неперервної освіти / М. Криволапов, В. Мадзігон. Пластичне мистецтво. №1, 2002. – С.31–33.
5. Максименко О.А. Дизайн и дети: учебно-метод. пособие для преподавателей и студентов высших учебных заведений и учителей школ разного типа / О.А. Максименко. – Н.: Евро-пресс, 2000. – 160 с.

Костюк О.М.,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент Інституту іноземної філології НПУ ім. М. Драгоманова,
м. Київ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ МАЙБУТНІМ МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯМ

Стаття присвячена проблемам викладання літератури у вишій школі, зокрема основних тем розділу «Теорія літератури» з урахуванням професійних інтересів, потреб і труднощів майбутніх мистецтвознавців. Містить аналіз навчального матеріалу, узагальнення досвіду застосування різних методів та прийомів навчання, допоміжних матеріалів для студентів, системи організації самостійної роботи.

Ключові слова та вирази: вивчення теорії літератури, вища школа, підготовка мистецтвознавців.

Статья посвящена проблемам преподавания литературы в высшей школе, в частности основных тем раздела «Теория литературы» с учетом профессиональных интересов, потребностей и трудностей будущих искусствоведов. Содержит анализ учебного материала, обобщение опыта применения различных методов и приемов обучения, вспомогательных материалов для студентов, системы организации их самостоятельной работы.

Ключевые слова и выражения: изучение теории литературы, высшая школа, подготовка искусствоведов.

The article deals with the problems of teaching literature in high school, in particular the main themes of «Theory of Literature» in view of professional interests, and needs and difficulties of future art-critics. Provides an analysis of educational material, summarizing the experience of the various methods and accept instruction, support materials for students, a system of organizing their homework.

Keywords and phrases: studying literary theory, high school, training art-critics., needs and difficulties.